

บททวน : บทที่ ๖

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้างานหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย ตามมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง

๑.สาระสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ตามมาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง

ภายหลังรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม ตามมาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง เสร็จเรียบร้อยแล้ว มีชื่อว่า “ มาตรฐานทางจริยธรรมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้างานหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ” มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑ โดยแบ่งประเภทของมาตรฐานทางจริยธรรมออกเป็น ๓ หมวด ได้แก่

๑) หมวด ๑ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ มี ๖ ข้อ อยู่ในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕ ถึงข้อ ๑๐ ได้แก่

ข้อ ๕ ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๖ ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ข้อ ๗ ต้องถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

ข้อ ๘ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติกรรมที่รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ข้อ ๙ ต้องไม่ขอ ไม่เรียก ไม่รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๑๐ ต้องไม่รับของขวัญของกำนัล ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เว้นแต่เป็นการรับจากการให้โดยธรรมจรรยาและการรับที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับให้รับได้

๒) หมวด ๒ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก มี ๑๐ ข้อ อยู่ในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๒๐ ดังเช่น

ข้อ ๑๑ ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อ ๑๒ ยึดมั่นหลักนิติธรรมและประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อ ๑๗ ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง

ข้อ ๑๙ ไม่คบหาสมาคมกับคู่กรณี ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติ หรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่

ก) หมวด ๓ มาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไป มี ๖ ข้อ อยู่ในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๑ ถึงข้อ ๒๖ ดังเช่น

ข้อ ๒๑ ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม

ข้อ ๒๒ อุทิศเวลาแก่ทางราชการ ไม่เบียดบังเวลาราชการไปประกอบธุรกิจ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่น เป็นต้น

๒. การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ถือว่ามีลักษณะร้ายแรง

มาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใน**หมวด ๑** ให้ถือว่ามีลักษณะร้ายแรง และวรรคสอง กำหนดว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใน**หมวด ๒** และ**หมวด ๓** จะถือว่ามีลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมการของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัตินั้น

ดังนั้น การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม**อันเป็นอุดมการณ์**ในหมวด ๑ ทุกข้อ ถือว่าเป็นลักษณะร้ายแรงเสมอ ส่วนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม**อันเป็นค่านิยมหลัก**ในหมวด ๒ และ**มาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไป**ใน**หมวด ๓** อาจจะเป็นการฝ่าฝืนที่มีลักษณะร้ายแรงหรือไม่ก็ได้ โดยให้พิจารณาพฤติกรรมการของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนา และความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ นั้น ทั้งนี้ ตามที่ระบุในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ **ข้อ ๒๗**

๓. การดำเนินการเมื่อมีข้อกล่าวหาว่ามีการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑) ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๑๙ ซึ่งได้แก่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี **คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง** และหากคณะกรรมการป.ป.ช.ลงมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่า ผู้นั้นมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อ**ศาลฎีกา**เพื่อวินิจฉัยตามมาตรา **๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑)**

(๒) ในกรณีผู้ถูกกล่าวหา คือ คณะกรรมการป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ กล่าวคือ เริ่มจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน เข้าชื่อกล่าวหาว่า กรรมการป.ป.ช. ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

โดยยื่นต่อ**ประธานรัฐสภา**พร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกร้องหา ประธานรัฐสภาจะเสนอเรื่องไปยัง**ประธานศาลฎีกา**เพื่อตั้ง**คณะผู้ไต่สวนอิสระ**จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ คณะผู้ไต่สวนอิสระจะดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริง เมื่อดำเนินการไต่สวนเสร็จแล้ว หากเห็นว่าผู้ถูกร้องหาผิดกฎหมายหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คณะผู้ไต่สวนอิสระก็จะเสนอเรื่องไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ตาม**มาตรา ๒๓๗ (๒)**

๔. การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา

การพิจารณาพิพากษาคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของศาลฎีกาเป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการโดยรวดเร็ว ตาม**มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑)** ที่ให้นำ**มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด** มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ภายหลังมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ออกระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาในคดีประเภทนี้ มีชื่อว่า “ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. ๒๕๖๑” มีผลใช้บังคับวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ระเบียบฯ ดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) กรณีผู้ถูกร้องหาเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๑๙

เมื่อคณะกรรมการป.ป.ช.ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกากล่าวหาว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงต่อศาลฎีกา ประธานศาลฎีกาจะแต่งตั้งองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดี โดยปกติองค์คณะผู้พิพากษาในคดีประเภทนี้จะมีจำนวน ๕ คน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีจะคล้ายกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อองค์คณะผู้พิพากษาจะพิจารณาคำร้องแล้วเห็นว่าสมควรรับไว้พิจารณา ก็จะสั่งรับคำร้องและให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องหาเพื่อให้ยื่นคำคัดค้าน เมื่อศาลฎีกาสั่งรับคำร้อง ผู้ถูกร้องหาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม** ที่บัญญัติว่า เมื่อศาลฎีการับฟ้อง ให้ผู้ถูกร้องหา**หยุดปฏิบัติหน้าที่**จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น การหยุดปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นผลของกฎหมายที่เกิดขึ้นทันทีที่ศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้อง

เมื่อผู้ถูกร้องหายื่นคำคัดค้าน องค์คณะผู้พิพากษาจะนัดตรวจพยานหลักฐานเพื่อกำหนดประเด็นและพยานที่แต่ละฝ่ายจะนำเข้าไต่สวน หลังจากนั้นองค์คณะผู้พิพากษาก็จะดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐาน และนัดฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาต่อไป คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีประเภทนี้เป็นที่สุด คู่ความอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

(๒) กรณีผู้ถูกร้องหาคือคณะกรรมการป.ป.ช.

การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษากรณีคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นผู้ถูกร้องหาจะเหมือนกับกรณีแรก ข้อแตกต่างมีเพียงว่า ผู้ถูกร้องหาคือคณะกรรมการป.ป.ช. และผู้ร้องคือผู้ไต่สวนอิสระ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ (๒) ให้นำมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม มาใช้บังคับในกรณีผู้ไต่สวนอิสระเสนอเรื่องให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคณะกรรมการป.ช.ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงด้วย ดังนั้นเมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องกรณีมีข้อกล่าวหาเรื่องคณะกรรมการป.ช.ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงจากผู้ไต่สวนอิสระ จะมีผลให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษาโดยผลของกฎหมายทันที เว้นแต่ศาลฎีกาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเช่นกัน

๕. ผลของคำพิพากษาศาลฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่า ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง มีผลตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม และวรรคสี่ กล่าวคือ

(๑) พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม

(๒) ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือ ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือก

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ประกอบวรรคสี่

(๓) อาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม

๖. คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมร้ายแรงที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแล้ว

อาจแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ คดีบุกรุกป่า

๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ ๑./๒๕๖๕ คดีนี้ คณะกรรมการป.ช.ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กล่าวหาว่าผู้คัดค้านครอบครองที่ดินในป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ (ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม) และข้อ ๑๗ (ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง) ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง (การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๒ และหมวด ๓ จะถือว่ามีลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ) นั้น)

ศาลฎีกาเห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามคำร้อง แล้วมีคำพิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) วรรคสาม และวรรคสี่ ประกอบพ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง (แต่ไม่เป็นการฝ่าฝืนฯ ข้อ ๑๑ ตามที่ผู้ร้องขอมาด้วย) ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี นับแต่วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป รวมถึงไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสี่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ.๑/๒๕๖๔ นี้ ศาลฎีกาวางหลักการสำคัญเกี่ยวกับคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ๓ ประการ กล่าวคือ

ประการแรก แม้ข้อเท็จจริงตามคำร้องเกิดขึ้นก่อนมาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับ แต่หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังคงกระทำการนั้นต่อเนื่องมาจนถึงเวลาที่มาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับ คณะกรรมการป.ช.ย่อมมีอำนาจไต่สวนกรณีดังกล่าวได้ เพราะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมถูกผูกพันมิให้กระทำการใดอันขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมอีกต่อไป

ประการที่สอง มาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ ที่ว่า “ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม” นั้น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมหรือที่เรียกว่า “ประโยชน์ทับซ้อน” (Conflict of Interest) จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา**มีผลประโยชน์ส่วนตนอันอาจกระทบต่อการวินิจฉัยสั่งการหรือการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น** กล่าวคือ การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้อนี้ นอกจากเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนแล้ว ยังต้องมีการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตนนั้นด้วยนั่นเอง

กรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ ผู้คัดค้านเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจในทางนิติบัญญัติคือการพิจารณาร่างกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ได้มีอำนาจกำหนดให้บุคคลใดมีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน และไม่มีอำนาจกำกับดูแลสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว การที่ผู้คัดค้านเข้าครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินหลายร้อยไร่ จึง**ไม่ถึงว่าเป็นการกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม**

ประการที่สาม คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนี้ยังให้คำอธิบายมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ ที่ว่า “ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง” ด้วยว่า จริยธรรมข้อนี้หมายถึงการรักษาชื่อเสียงของตำแหน่งหน้าที่ และไม่ประพฤติปฏิบัติตนหรือดำเนินการอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้ดำรงตำแหน่งและองค์กรของผู้ดำรงตำแหน่ง แม้จะมีได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยตรงก็ตาม คดีนี้การที่ผู้คัดค้านเข้าครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินหลายร้อยไร่โดยไม่มีสิทธิ เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ทั้งยังเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้รู้ที่ทำกินซึ่งเป็นเกษตรกรฐานะยากจนได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน จึงเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้คัดค้าน

มีข้อสังเกตด้วยว่า ในกรณีที่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนฯ **หมวด ๑** ในคำพิพากษาศาลฎีกาจะอ้างถึงมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อที่ฝ่าฝืน (ข้อ ๕ ถึงข้อ ๑๐) ประกอบ**ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง** (ที่ว่า การฝ่าฝืนฯหมวด ๑ ถือว่ามีลักษณะร้ายแรงเสมอ)

ส่วนในกรณีที่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนฯ **หมวด ๒ และหมวด ๓** (ตั้งแต่ข้อ ๑๑ เป็นต้นไป) ในคำพิพากษาศาลฎีกาจะอ้างถึงมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อที่ฝ่าฝืน ประกอบ**ข้อ ๒๗ วรรคสอง**

(ที่ว่า การฝ่าฝืนฯ หมวด ๒ และหมวด ๓ มีลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงเจตนา พฤติกรรม และความเสียหายที่เกิดขึ้น)

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๕

คำถาม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยื่นคำร้องต่อศาลฎีกากว่าหา นายเด่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่า มีพฤติกรรมหลอกลวงประชาชนมาร่วมลงทุนทำธุรกิจ แต่ความจริงคือแชร์ลูกโซ่ วงเงินนับพันล้านบาท อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรราชอาณาจักรไทย ข้อ ๑๗ ที่ว่า ต้อง “ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง” และเป็นกรณีที่มีลักษณะร้ายแรง ขอให้คำพิพากษาให้นายเด่นพ้นจากตำแหน่งและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง นายเด่นให้การต่อสู้คดีว่า ชักชวนประชาชนมาร่วมลงทุนจริง แต่มิได้หลอกลวง และการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามข้อกล่าวหาต้องมีการใช้อำนาจหน้าที่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย แต่ตนไม่เคยทำเช่นนั้น ขอให้ยกคำร้อง ...

ธงคำตอบ การที่นายเด่นซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีพฤติการณ์หลอกลวงประชาชนมาร่วมลงทุนทำธุรกิจ แต่ความจริงเป็นแชร์ลูกโซ่วงเงินนับพันล้านบาท ย่อมต้องมีผลกระทบต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของนายเด่นในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและองค์กรสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การกระทำของนายเด่นตามข้อกล่าวหาจึงถือได้ว่าเป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมีลักษณะเป็นการร้ายแรง แม้นายเด่นมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยก็ตาม ศาลฎีกาจึงมีคำพิพากษาให้นายเด่นพ้นจากตำแหน่งและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามคำร้องได้ (เทียบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ.๑ /๒๕๖๕)

๒) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ ๒/๒๕๖๖ ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้คัดค้านเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ขอลอกโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๑๑๕๘ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และแนวเขตป่าไม้ถาวรป่าเขาใหญ่ และยึดถือครอบครองที่ดินต่อเนื่องตลอดมาโดยมิชอบ จนกระทั่งเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แล้วมีคำพิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) วรรคสาม และวรรคสี่ ประกอบพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๑ และ มาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๘ (ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น) ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง และข้อ ๑๗ (ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง) ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นับแต่วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง ให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป รวมถึงไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม วรรคสี่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

ข้อสังเกต

คดีนี้ ผู้ร้องอ้างว่าผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ ที่ว่า “ไม่กระทำการ อันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม” มาด้วย แต่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้คัดค้านไม่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้อนี้ โดยให้ เหตุผลทำนองเดียวกับคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑/๒๕๖๕ กล่าวคือ ผู้คัดค้านไม่ได้มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการออกโฉนดที่ดิน)

๓) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ ๓/๒๕๖๖ กรณีคณะกรรมการป.ป.ช.ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กล่าวหาว่า ผู้ คัดค้านเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ขอลอกโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๑๕๗๖ เลขที่ ๔๑๕๗๗ และเลขที่ ๔๑๕๗๘ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และแนวเขตป่าไม้ถาวรป่าเขาใหญ่ และยึดถือครอบครองที่ดินต่อเนื่อง ตลอดมาโดยมิชอบ จนกระทั่งเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๘ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง และข้อ ๑๑ และข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง

ศาลฎีกาวินิจฉัยความว่า เมื่อความปรากฏในระหว่างพิจารณาคดีนี้ว่า ศาลฎีกาในคดีหมายเลขแดงที่ **คมจ.๒/๒๕๖๖** มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ผู้ คัดค้านพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการนับแต่วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ให้เพิกถอนสิทธิ สัมครับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลฎีกามี คำพิพากษาแล้ว เมื่อคดีนี้มีคำขอบังคับเช่นเดียวกันกับในคดีก่อน โดยมีคำขอบังคับอย่างอื่นได้อีก การที่ศาล จะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สวนพยานหลักฐานและพิพากษาคดีต่อไป ย่อมไม่เป็นประโยชน์แก่คดีที่จะบังคับ ตามคำขอบังคับของผู้ร้องในคดีนี้เกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้คัดค้านที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงศึกษาธิการในตำแหน่งเดียวกันกับในคดีก่อน เพราะศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่ง และเพิกถอนสิทธิสัมครับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไปแล้ว ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต้องมี กำหนดเวลาคือไม่เกินสิบปี จึงยังอาจลงโทษเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเพิ่มอีกได้นั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีลักษณะ เป็นเพียงคำขออุปกรณ์ในคดีจริยธรรม ดังนั้น เมื่อคดีนี้ศาลไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานจริยธรรมหรือไม่ เพราะไม่อาจบังคับตามคำขอบังคับหลักของผู้ร้องได้ คำขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ ผู้ร้องซึ่งเป็นคำขออุปกรณ์ จึงย่อมไม่มีประโยชน์ที่จะวินิจฉัยเช่นเดียวกัน พิพากษาให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

ข้อสังเกต

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เป็นการวางหลักว่า เมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่า บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรม และมีบทลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งกับเพิกถอนสิทธิสัมครับเลือกตั้งแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช.จะมายื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้มีคำสั่งว่าบุคคลนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่าง ร้ายแรงอีกไม่ได้

กลุ่มที่ ๒ คดีเรียกสินบน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ ๑/๒๕๖๖ ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้คัดค้านในฐานะอนุกรรมการฯ โทรศัพทหาอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลซึ่งมีกำหนดเข้าชี้แจงงบประมาณในวันรุ่งขึ้น เพื่อเรียกเงินจำนวน

๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือขอผลประโยชน์จากโครงการในการจัดทำค่าของงบประมาณ โดยอาศัยที่ตนมีอำนาจหน้าที่ เสนอปรับลดงบประมาณตามคำร้อง แล้วมีคำพิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ **ข้อ ๗** (ถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน) **ข้อ ๘** (ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น) และ**ข้อ ๙** (ไม่ขอ ไม่เรียก ไม่รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่) ประกอบ**ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง** ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมุกดาหาร นับแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไปและไม่มีสิทธิ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามี คำพิพากษา

กลุ่มที่ ๓ คดีเสียบัตรแทนกัน

๑) คำพิพากษาฎีกาที่ คมจ. ๔/๒๕๖๖ ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้คัดค้านผู้ฝากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดง ตนและลงมติแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่นให้แสดงตนและลงมติแทนในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อ พิจารณาร่างพ.ร.บ.เหรียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ... และมีคำพิพากษาว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรมฯ อย่างร้ายแรง ตาม**ข้อ ๖** (ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง...ผลประโยชน์ของชาติ) **ข้อ ๗** (ถือ ผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน) และ**ข้อ ๘** (ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น) ประกอบ**ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง** ให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่ เพิกถอนสิทธิสมัครรับ เลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาตลอดไปและไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมี กำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ และพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๑ คำขออื่น นอกจากนี้ให้ยก

อนึ่ง คดีนี้ ศาลฎีกาเห็นว่า การกระทำของผู้คัดค้านเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทาง จริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ **ข้อ ๑๗** (ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง) และ**ข้อ ๒๑** (ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ) ด้วย **แต่ตามพฤติการณ์ไม่มีลักษณะร้ายแรง** ตามข้อ ๒๗ วรรคสอง และการกระทำของผู้คัดค้าน**ไม่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๑๑** เพราะการกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ศาลฎีกาจึงไม่ได้ พิจารณาว่าผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามคำร้องข้อ ๑๑ ข้อ ๑๗ และ ข้อ ๒๑ ตามที่ผู้ร้องขอมาด้วย

๒) คำพิพากษาฎีกาที่ คมจ.๑/๒๕๖๗ ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓ คน ให้ผู้อื่น แสดงตนและลงคะแนนแทน ในการประชุมพิจารณาร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และพิพากษาว่า ผู้คัดค้านทั้งสามฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ อย่างร้ายแรง ตาม

ข้อ ๖ (ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง ... ผลประโยชน์ของชาติ) ข้อ ๗ (ถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน) และข้อ ๘ (ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น) ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง และข้อ ๑๗ ข้อ ๒๑ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง (แต่ไม่ได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้อ ๑๑ ตามที่ขอมาด้วย) ให้ผู้คัดค้านที่ ๑ และที่ ๒ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่งในคดีนี้ให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ (ผู้คัดค้านที่ ๓ พ้นจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปก่อนแล้ว) ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านทั้งสามตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านทั้งสามมีกำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๑ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

กลุ่มคดีความประพฤติ

คำพิพากษาฎีกาที่ คมจ. ๕/๒๕๖๖ ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้คัดค้านโพสต์ภาพถ่ายและข้อความตามคำร้อง ข้อ ๔.๑ (๑) ถึง (๖) ในลักษณะเป็นการกระทำอันมิบังควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ลงในเว็บไซต์เฟซบุ๊กของผู้คัดค้าน ต่อมาผู้คัดค้านได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภาพถ่ายและข้อความดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ในบัญชีการใช้งานเฟซบุ๊กของผู้คัดค้านในลักษณะเป็นสาธารณะ และมีคำพิพากษาว่าผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ **ข้อ ๖** (ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง...สถาบันพระมหากษัตริย์) ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคัดค้านตลอดไป รวมถึงไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก (ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านไม่ได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ **ข้อ ๕** (ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) และไม่เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปี ตามที่ผู้ร้องขอมาด้วย)

ข้อสังเกต คดีเสียบบัตรแทนกัน

๑) กรณีมีการเสียบบัตรแทนกันในการพิจารณาร่างกฎหมาย เคยมีการฟ้องเป็นคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดี อ.ม. ๔ คดี ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอม.ที่ อม.อธ ๙/๒๕๖๖, ๑๐/๒๕๖๖, ๑๑/๒๕๖๖ และ ๒/๒๕๖๗ ศาลฎีกาแผนกคดีอม.มีคำพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ทุกคดี

๒) กรณีมีการเสียบบัตรแทนกันในการพิจารณาร่างกฎหมาย ยังเคยมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยว่า การเสียบบัตรแทนกันมีผลให้การตรากฎหมายฉบับนั้นไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ อีก ๓ คดี กล่าวคือ

(๑) คำวินิจฉัยที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ กรณีนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนผู้อื่น ในเครื่องออกเสียงลงคะแนนระหว่างที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

(๒) คำวินิจฉัยที่ ๓-๔/๒๕๕๗ กรณีนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ใช้บัตรแสดงตนแทนสมาชิกสภาผู้แทนฯผู้อื่นประมาณ ๔-๕ คน และใช้บัตรลงมติเห็นชอบร่างพ.ร.บ.ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งของประเทศ พ.ศ. ... แทนสมาชิกสภาผู้แทนฯ ๓-๔ คน

(๓) คำวินิจฉัยที่ ๒-๓/๒๕๖๓ กรณีมีผู้ใช้บัตรแสดงตนและลงมติของนาย ฉ. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ไปลงมติเห็นชอบร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓ โดยนาย ฉ. ไม่ได้เข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนฯ แต่อยู่ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยทำนองเดียวกันทั้งสามคดีว่า การแสดงตนและลงมติแทนผู้อื่นเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต มีผลให้ร่างกฎหมายนั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยฯ สองคดีแรกคือ คดีตามคำวินิจฉัยที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ และ ๓-๔/๒๕๕๗ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ร่างกฎหมายที่เป็นปัญหาในคดีนั้นเป็นอันตกไป ในลักษณะที่เสียไปทั้งหมด แต่คำวินิจฉัยที่ ๓ คือคำวินิจฉัยที่ ๒ -๓/๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญให้ร่างกฎหมายที่เป็นปัญหาเสียไปเฉพาะกระบวนการตั้งแต่มีการเสียบบัตรแทนกันเป็นต้นไป ส่วนกระบวนการก่อนหน้านั้นถือว่าชอบ และให้ไปเริ่มกระบวนการใหม่ตั้งแต่มีการเสียบบัตรแทนกันเป็นต้นไป ซึ่งเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญในคำวินิจฉัยนี้ไม่ให้ร่างกฎหมายเสียไปทั้งหมด น่าจะเป็นเพราะขณะที่มีคำวินิจฉัยนี้ มีพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลไปในอนาคตขณะใดขณะหนึ่งหลังวันอ่านคำวินิจฉัย หรืออาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควร ตามความเป็นธรรมแห่งกรณี ซึ่งในกรณีตามคำวินิจฉัยนี้ศาลรัฐธรรมนูญน่าจะเห็นว่า มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศชาติจะต้องใช้กฎหมายฉบับนี้คือพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓ ไปช่วยแก้ปัญหาความล่าช้าและอุปสรรคในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน จึงจำเป็นต้องกำหนดไว้ในคำวินิจฉัยเช่นนั้น

คดีเสียบบัตรแทนกัน ไม่ว่าจะเป็คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คดีอาญา และคดีโต้แย้งว่าการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา และศาลรัฐธรรมนูญ มีเหตุแห่งคำวินิจฉัยเหมือนกันว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุดังต่อไปนี้

(๑) การใช้สิทธิออกเสียงลงมติแทนผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม เป็นการละเมิดหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อยู่ในอาณัติมอบหมายของผู้ใด และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวมโดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔

(๒) ขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิญาณตนไว้ก่อนเข้ารับหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕

(๓) สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๐ วรรคสาม

(๔) การออกเสียงลงคะแนนจะกระทำแทนกันไม่ได้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

๒๕๖๒ ข้อ ๘๐ วรรคสาม

ข้อสังเกต : คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

๑. ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คือ ศาลฎีกา ไม่ใช่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑))

๒. ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลฎีกา ได้แก่ คณะกรรมการป.ป.ช. เท่านั้น (มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑)) ส่วนกรณีคณะกรรมการป.ป.ช. ถูกกล่าวหา ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาได้แก่ ผู้ไต่สวนอิสระ (มาตรา ๒๓๗ (๒)) ผู้กล่าวหาที่เป็นประชาชนทั่วไปจะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาโดยตรงไม่ได้ ต้องไปยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการป.ป.ช. เพื่อให้ไต่สวนและยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๔

คำถาม ประเด็นที่ ๑ นายเก่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการ ขัปรถออกนอกเมืองแอลบตกลอง เจ้าพนักงาน ตำรวจทางหลวงประสบเหตุเข้าช่วยเหลือ พบว่านายเก่งกับนางแสงหญิงมีสามีชอบด้วยกฎหมายที่นั่งมาด้วยไม่ได้ รับอันตรายใดๆ แต่มีเมทแอมเฟตามีน ๑,๐๐๐ เม็ด ลอยออกมาจากกระโปรงท้ายรถที่เปิดออก ต่อมา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และนายเดช สมาชิกพรรคฝ่ายค้าน ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกากล่าวหาว่า นายเก่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงที่ออกตามความใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๙ โดยคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอ้างเหตุว่า นายเก่งมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง ส่วนคำร้องของนายเดชอ้างเหตุว่า นายเก่งมีความสัมพันธ์อันชู้สาวกับหญิงมีสามี อันเป็นการไม่ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี ศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่ไม่รับคำร้องของนายเดช โดยให้เหตุผลว่านายเดชไม่มีสิทธิยื่นคำร้องดังกล่าว

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลฎีกาที่ไม่รับคำร้องของเดชชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และหากเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามที่ไต่สวน ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกา เพื่อให้วินิจฉัยตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) การเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อให้วินิจฉัยว่านายเก่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงจึงเป็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นายเดชไม่มีสิทธิเสนอเรื่องดังกล่าวต่อศาลฎีกา คำสั่งศาลฎีกาที่สั่งไม่รับคำร้องของนายเดชจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๑ นายมั่ง รัฐมนตรี และนายมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า นายสุข คณะกรรมการป.ป.ช.และเป็นประธานอนุกรรมการไต่สวนคดีของตน มีพฤติการณ์ไม่รักษาความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยเปิดเผยข้อมูลการไต่สวนคดีต่อสื่อสาธารณะ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระอย่างร้ายแรง ขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำสั่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระเพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริงดังกล่าว

งคำตอบ ผู้มีสิทธิกล่าวหาว่าคณะกรรมการป.ป.ช.ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน โดยยื่นเรื่องต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเห็นสมควรสั่งให้มีการกระทำตามที่ถูกร้องหากจะเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระเพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ นายมั่งแม่เป็นรัฐมนตรี ส่วนนายมีแม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่บุคคลทั้งสองไม่ใช่ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องกล่าวหานายสุขด้วยตนเองโดยตรง อีกทั้งการตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระเป็นอำนาจของประธานศาลฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระตามคำร้องของนายมั่งและนายมี

๓. การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงที่เกิดขึ้นก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง หากต่อเนื่องมาภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งด้วย ยังต้องมีความผิด เช่น ครอบครองที่ดินป่าสงวนมาก่อนเข้ารับตำแหน่ง เมื่อเข้ารับตำแหน่งแล้วยังถือครองอยู่ (คดีคมจ.๑/๒๕๖๕, ๒/๒๕๖๖) หรือโพสต์ภาพไม่เหมาะสมก่อนเข้ารับตำแหน่ง เมื่อเข้ารับตำแหน่งแล้วยังไม่เอาออก (คดีคมจ. ๕/๒๕๖๖)

๔. แม่ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว คณะกรรมการป.ป.ช.ยังมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา และศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ (คดีคมจ.๕/๒๕๖๖)

๕. องค์คณะผู้พิพากษาแต่ละคดี ประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีการะดับประธานแผนกคดีในศาลฎีกา ๑ คน ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ๒ คน และผู้พิพากษาศาลฎีกา ๒ คน รวม ๕ คน โดยเป็นองค์คณะที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (ปกติคือเดือนตุลาคมของทุกปี)

๖. การพิจารณาคดีใช้ระบบไต่สวน วิธีพิจารณาคดีเป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

๗. คำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นที่สุด ไม่มีระบบอุทธรณ์คำพิพากษา ต่างจากคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๘. การดำเนินคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงที่ศาลฎีกา กับการดำเนินคดีอาญาที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งการดำเนินคดีเพื่อให้พ้นจากสมาชิกภาพการเป็น ส.ส. ส.ว.หรือรัฐมนตรี ที่ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องแยกต่างหากจากกัน สามารถดำเนินการควบคู่กันได้

ข้อสอบผู้ช่วยฯ สนามเล็ก ๑๖ มิ.ย. ๒๕๖๗

คำถาม ในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๔ นายดำ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาของกรม ท. ได้โทรศัพท์เรียกร้องเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากอธิบดีกรม ท. และข่มขู่ว่า หากไม่ยอมจ่าย ตนจะโน้มน้าวให้ที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญตัดงบประมาณลง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ต่อมา มีการจัดซื้อจัดจ้างของกรม ท. มีนางเอเป็นผู้ชนะการประกวดราคา นายดำเรียกร้องเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท จากนางเอ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้นางเอชำระหนี้เต็มตามสัญญา นางเอยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง นายดำยื่นฎีกาพร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกา และยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง **มาตรา ๒๔๗ วรรคหนึ่ง** ที่บัญญัติว่า “การฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา” ทำให้คดีที่ศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมากกว่าคดีที่ได้รับการพิจารณาจากศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เพียง ๒ ชั้นศาล ส่งผลให้คู่ความในแต่ละคดีได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ขัดต่อหลักความเสมอภาคในทางกฎหมาย และต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ขอให้ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ศาลฎีกาตรวจสอบแล้วยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมาก่อน

ในขณะเดียวกัน นางเอยื่นคำกล่าวหาต่อคณะกรรมการป.ป.ช.ว่า นายดำอาศัยหน้าที่และอำนาจในตำแหน่งเรียกร้องเงินจากอธิบดีกรม ท. และเรียกร้องเงินจากนางเอ ขอให้ดำเนินคดีอาญาในข้อหาทุจริตต่อหน้าที่ และดำเนินการไต่สวนกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ในระหว่างที่คณะกรรมการป.ป.ช.ดำเนินการไต่สวนทั้งสองกรณีอยู่นั้น **ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้นายดำพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**เนื่องจากขาดคุณสมบัติเรื่องวุฒิการศึกษา ต่อมาคณะกรรมการป.ป.ช.ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาว่า นายดำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พร้อมส่งสำนวนการไต่สวนในคดีอาญาให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องนายดำในข้อหาทุจริตต่อหน้าที่ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นายดำยื่นคำให้การต่อศาลฎีกาโดยยกข้อต่อสู้ **๒ ประการ** คือ (๑) อัยการสูงสุดได้ยื่นฟ้องนายดำในข้อหาทุจริตต่อหน้าที่ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการกระทำเดียวกันแล้ว คดียังอยู่ในระหว่างการไต่สวน หากคดีอาญาถึงที่สุดว่านายดำไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ย่อมแสดงว่านายดำไม่ได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คณะกรรมการป.ป.ช. **ต้องรอให้คดีอาญาถึงที่สุดก่อน**จึงจะมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา (๒) นายดำได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปแล้ว ก่อนที่คณะกรรมการป.ป.ช.ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา คณะกรรมการป.ป.ช. จึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า

(ก) ศาลฎีกาต้องส่งคำโต้แย้งของนายดำไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่

(ข) ข้อต่อสู้ทั้งสองประการของนายดำรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ ข้อ (ก) โปรดดูในเอกสารทบทวนบทที่ ๑

(ข) ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) เมื่อคณะกรรมการป.ป.ช.ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริตต่อหน้าที่ หรือกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หากคณะกรรมการป.ป.ช.เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิด

ตามที่ไต่สวน ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกา เพื่อวินิจฉัย กรณีอื่นให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดช่องทางการดำเนินการไว้โดยเฉพาะ และสามารถดำเนินการควบคู่กันได้ แม้ว่ามูลกรณีที่นายต๋อถูกกล่าวหาจะเป็นการกระทำเดียวกันก็จำเป็นต้องรอให้คดีอาญาลงถึงที่สุดก่อนไม่ คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา

เมื่อนายต๋อฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงในขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการป.ป.ช.ย่อมมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ (๑) แม้จะปรากฏว่าในระหว่างการไต่สวนและในขณะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกานั้น นายต๋อได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปแล้วก็ตาม คณะกรรมการป.ป.ช.ยังมีอำนาจไต่สวนและยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๔ (๑) (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกา คดีหมายเลขแดงที่ คมจ.๕/๒๕๖๖)

๙. ในกรณีที่ศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาว่า ผู้นั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และมีบทลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งกับเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาไม่เกินสิบปีแล้ว คณะกรรมการป.ป.ช.จะนำการกระทำในเรื่องเดียวกันครั้งอื่นหรือเรื่องอื่นของผู้นั้นมายื่นคำร้องเป็นคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงอีกไม่ได้ เพราะศาลฎีกามีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นตลอดไป อันเป็นคำขอหลักของคดีประเพณีแล้ว (คดีคมจ.๓/๒๕๖๖)

๑๐. การฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ยังเป็นลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรี (รวมทั้งนายกรัฐมนตรี) ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ ที่บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้อง ... (๕) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง” และเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรี (รวมทั้งนายกรัฐมนตรี) สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ ที่บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐”

นอกจากนี้ยังเป็นเหตุคณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งหมด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ ที่บัญญัติว่า “รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๐”

ดังนั้น การที่นายกรัฐมนตรีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีเป็นอันสิ้นสุดลง และมีผลให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๖๗ เป็นกรณีประธานวุฒิสภาส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนาย ศ. นายกรัฐมนตรี และนาย พ. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๕) และ ๕) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทราบว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยต้องโทษจำคุก ๖ เดือน ตามคำสั่งศาลฎีกาในคดีละเมิดอำนาจศาล และสภานายควมมีคำสั่งให้ลบชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากทะเบียน

ทนายความ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังเสนอชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) **ย่อมเป็นการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๑ ข้อ ๘** ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่ง**ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง** กำหนดให้การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๑ **ให้ถือว่ามิ** **ลักษณะร้ายแรง** อันเป็นลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) ด้วย ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) เมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) แล้ว รัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง (๑) โดยให้นำมาตรา ๑๖๘ วรรคหนึ่ง (๑) มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต่อไป

นอกจากนี้ยังมีคำวินิจฉัยฯ เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๖๘ กรณีคลิปฮุนเซ็น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ ๒๕๖๘

คำถาม นายอาทิตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่พอใจนายจันทร์ที่ขับรถเปลี่ยนช่องเดินรถลาดหน้ารถของตนในระยะกระชั้นชิด จึงขับรถเข้าชนรถไถนายจันทร์ทำให้รถนายจันทร์เสียหลักชนขอบทาง นายจันทร์ได้รับบาดเจ็บ ร้อยตำรวจเอกอึ้งคารขณะปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจจราจรในบริเวณดังกล่าวเห็นเหตุการณ์จึงเข้าจับกุมนายอาทิตย์ นายอาทิตย์อ้างว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและแจ้งว่าเวลาดังกล่าวอยู่ในระหว่างสมัยประชุม ซึ่งรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองมิให้จับกุมในฐานะผู้ต้องหา ร้อยตำรวจเอกอึ้งคารตรวจสอบแล้วเป็นจริงตามที่นายอาทิตย์อ้าง แต่วันดังกล่าวไม่มีการประชุม จึงยืนยันการจับกุม นายอาทิตย์เสนอเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ ร้อยตำรวจเอกอึ้งคารเพื่อไม่ให้จับกลุ่มพร้อมกับพูดข่มขู่ แต่ร้อยตำรวจเอกอึ้งคารปฏิเสธและดำเนินคดีกับนายอาทิตย์เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสนอสินบน

นายเสาร์ สมาชิกวุฒิสภา ทราบเรื่องการกระทำของนายอาทิตย์และเห็นว่า การกระทำของนายอาทิตย์มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายแทรกแซงการปฏิบัติราชการของข้าราชการเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๕(๑) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายอาทิตย์สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑(๗) จึงร่วมกันเข้าชื่อ แต่เนื่องจากยังไม่ได้จำนวนตามที่มาตรา ๘๒ กำหนดไว้ จึงขอให้ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา (บัญชีสำรอง) เข้าร่วมลงชื่อด้วยจนครบจำนวนแล้วยื่นต่อประธานวุฒิสภาเสนอ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายอาทิตย์สิ้นสุดลง

นายพุธ นายกรัฐมนตรี รู้เรื่องที่นายอาทิตย์กระทำความผิดและถูกจับกุม แต่รีบเสนอชื่อนายอาทิตย์จนได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการกระทำของนายพุธ นายกรัฐมนตรี ดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามมาตรฐานจริยธรรมฯ ข้อ ๘ ที่กำหนดให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดให้การฝ่าฝืนกรณีดังกล่าวให้ถือว่า**มีลักษณะร้ายแรง** อันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายพุธนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๕) **จึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายพุธ นายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว** นายพุธยื่นคำคัดค้านว่าคือกรณีกล่าวหาเป็นเรื่องการฝ่า

ฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงอยู่ในอำนาจของศาลฎีกา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ที่บัญญัติว่า กรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ให้วินิจฉัยว่า

(ก) ร้อยตำรวจเอกอังกอร์มีอำนาจจับกุมนายอาทิตย์ในฐานะผู้ต้องหาในกรณีขับรถชนนายจันทร์หรือไม่

(ข) ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งหรือคำวินิจฉัยคำร้องของนายเสาร์กับพวกอย่างไร

(ค) คำคัดค้านของนายพรพิงขึ้นหรือไม่

จงคำตอบ ข้อ (ก) และ (ข) ดูในเอกสารทบทวนบทที่ ๔ และบทที่ ๒

(ค) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กรณีมีปัญหาว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงอันเนื่องมาจากมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๑๖๐ (๕) หรือไม่ **จึงเป็นคดีรัฐธรรมนูญโดยแท้** ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัย ส่วนหน้าที่และอำนาจของศาลฎีกาตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) แม้จะกำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยคดีการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกัน แต่**ผลแห่งคำวินิจฉัยมีสภาพบังคับแตกต่างกัน** กล่าวคือ หากศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหา**มีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา** จะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดไปและไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นไปตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ ดังนี้ แม้เป็นการพิจารณาจากข้อเท็จจริงในมูลเดียวกัน แต่เป็นคดีคนละประเภท เพราะเหตุจากวิธีพิจารณา วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดี และสภาพบังคับแตกต่างกัน ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ คำคัดค้านของนายพรพิงไม่ขึ้น (เทียบคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๖๗

.....

อธิคม อินทุภูติ